

★ GUIZOT ★

ΣΑΙΚΣΠΕΙΡΟΥ Ο ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΣ ΜΥΘΟΣ

εκαέξ ὅλα ἔτη δια-
ρεύουσιν εἰς τὸ ἔργον
αὐτό· βασιλόπαις τις
γεννᾶται εἰς τὴν δευ-
τέραν πρᾶξιν καὶ ὑπαν-
δρεύεται εἰς τὴν πέμ-
πτην. Εἰς αὐτὸ ὁ Σαικ-
σπείρος περισσότερον ἢ
εἰς πᾶν ἄλλο ἔργον

του, παραβαίνει τὸν περὶ ἐνότητος χρόνου κανόνα·
μὴ ἀγνοῶν ὅμως τοὺς κανόνας τῆς δραματικῆς
ποιήσεως, ὥς τινες ἰσχυρίσθησαν πολλάκις, νὰ
προβλέπων τρόπον τινὰ τὰς ἀπέλπιστικὰς κραυγὰς
τῶν κριτικῶν, ἔλαβε τὸν νόπον νὰ νολέσῃ ἐπὶ
σκηνῆς αὐτὸν τὸν Χρόνον, ἐν ἀρχῇ τῆς τετάρτης
πράξεως, ἢ ἀπολογηθῇ δι' αὐτοῦ. Ἀλλ' οἱ κρι-
τικοὶ εἶχον τὴν ἀξίωσιν τὸ ἀλληγορικὸν αὐτὸ πρό-
σωπον νὰ ἐκλιπαρήσῃ τὴν ἐπιείκειαν των καὶ διὰ
δύο ἄλλας ἔτι καινοτροπίας. Πρῶτον, διότι ἐξ-
βάταε τὸν χρόνον μέχρι τοιοῦτου σημείου, ὥστε κα-
τέστησε τὸν Ἰούλιον Ρωμαῖον, — ἔξοχον Ἰταλὸν
ζωγράφον τοῦ 15' αἰῶνος — σύγχρονον τοῦ Δελφι-
κοῦ μαντείου· καὶ δευτέρον, διότι ἔλαβε τὴν Βοη-
μίαν ναυτικὸν Βασιλείον. Οὕτω δέ, τὰ δύο αὐτὰ
ἀσυγχώρητα λάθη ἔφεραν εἰς σύγχρυσιν τοὺς πο-
θοῦντας νὰ συνδιαλλάξωσιν τὸν Ἀριστοτέλην μετὰ
τοῦ Σαικσπείρου, τοὺς ἀπορρίψαντας ἐκ τῆς κλη-
ρονομίας τοῦ ποιητοῦ τὸν *Χειμερινὸν Μῦθον*, καὶ
τοὺς τυφλοὺς ἐν τῶν προκαταλήψεων των, οἵτινες
δὲν ἐτόλμησαν νὰ ἀναγνωρίσωσιν ὅτι τὸ τόσον ἑλα-
τωματικὸν αὐτὸ ἔργον σπινθηροβολεῖ ἐκ τῶν ἰδίων
μόνον τῶ Σαικσπείρῳ καλλονῶν. Καὶ πάλιν ὡς ρω-
μαντικὸν διήγημα, ὁ Ντοράντους καὶ ἡ Φωνία,
τοῦ Ροβέρτου Γαλῆν, ὑπῆρξεν ἡ ἀρχικὴ ἰδέα τοῦ
Χειμερινοῦ Μῦθου καίτοι πολλοὶ πιστεύουσι τοῦτον
προγενέστερον τοῦ διηγήματος. Ἰδοὺ ἡ ἱστορία
τοῦ Ντοράντους καὶ Φωνίας εἰς τὰς κυριωτέρας
γραμμὰς τῆς.

Πολὺ πρὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ χριστιανισμοῦ, ἐθα-
σίλευεν εἰς Βοημίαν ὁ Παντόστος, ὅστις ἐξῆ αὐτο-

χῆς μετὰ τῆς συζύγου του Μπελλάρια, ἐξ ἧς ἔσχεν
ἓνα υἱόν, ὀνομασθέντα Γκάρνιντερ. Ὁ Βασιλεὺς τῆς
Σικελίας Ἀἰγισθος, φίλος του, ἤλθε νὰ τὸν συγχα-
ρῇ ἐπὶ τῇ ἀποκτήσει τοῦ νεαροῦ ἡγεμονόπαιδος.
Κατὰ τὴν ἐν τῇ αὐλῇ τῆς Βοημίας διαμονὴν του
ἡ μετὰ τῆς Μπελλάρια οἰκειότης του ἐξῆγειρε τὴν
ζηλοτυπίαν τοῦ Παντόστο εἰς τοιοῦτον βαθμόν,
ὥστε οὗτος ἀνέθηκεν εἰς τὸν οἶνονόχον του Φράνιο
νὰ τὸν δηλητηριάσῃ. Φρικίῳ ὁ Φράνιος διὰ τὴν ἐν-
τολήν, ἀποκαλύπτει πάντα εἰς τὸν Αἰγισθον, τοῦ
δυσκολύνει τὴν φυγὴν καὶ τὸν συνοδεύει εἰς Σικε-
λίαν. Μακρόδης ὁ Παντόστος στρέφει τὴν ἐκδίκη-
σιν του κατὰ τῆς γυναίκας του, τὴν κατηγορεῖ δη-
μοσίᾳ ὡς μοιχαλίδα, τὴν φυλακίζει καὶ ὅλην τὴν
διάρκειαν τῆς ἐγκυμοσύνης τῆς, στέλλει καὶ λαμ-
βάνει ἐκ τῆς φυλακῆς τὸ παιδίον, εὐθὺς ἄμα τῷ
τοκετῷ, καὶ διατάσσει νὰ τὸ ρίψωσιν εἰς τὴν θά-
λασσαν ἐντὸς λίχνου, ἐν ὥρᾳ τρικυμίας.

Κατὰ τὴν δίκην ἡ Μπελλάρια ὑπερασπίζεται
ἐνθέρμως τὴν ἀθωότητά της. ἐπειδὴ δὲ ὁ βασιλεὺς
ἐξῆτει πειστικὴν τινα ἀπόδειξιν, ἰδίᾳ διὰ τοὺς πολ-
λοὺς. ἡ Μπελλάρια προτείνει νὰ ἐπιτηθῇ τὸ μαν-
τεῖον τῶν Δελφῶν. Ἐξ αὐλικῶν ἀποστέλλονται ὡς
πρέσβεις εἰς τὴν Πυθίαν, ἥτις διακηρύσσει τὴν ἀθωό-
τητα τῆς βασιλίσσης καὶ ἐπὶ πλέον χρησιμοδοτεῖ
ὅτι ὁ βασιλεὺς ὁ ἀποθάνῃ ἀνευ διαδόχου, εἰάν τὸ
ἐκτεθὲν παιδίον δὲν ἀνευρεθῇ. Πραγματικῶς, πρὶν
ἢ ὁ βασιλεὺς συνέλθῃ ἐκ τῆς ταραχῆς ἣν τοῦ ἐπρο-
ξένησεν ὁ χρησμός, τοῦ ἀναγγέλλεται ὁ θάνατος τοῦ
υἱοῦ του Γκάρνιντερ, ἡ δὲ Μπελλάρια πίπτει νεκρὰ
ἀπὸ τὴν λύπην τῆς.

Αὐτὸς ὁ Παντόστος θέλει ν' αὐτοκτονήσῃ, ἀλλὰ
τὸν ἀναχαί ζῶσι. Μικρὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἡ ἀπειλ-
ποίη του μεταπίπτει εἰς μελαγχολίαν καὶ χαννί-
τητα, καθ' ἑκάστην δὲ μεταβαίνει καὶ ποτίζει τὸν
τάφον τῆς γυναίκας του διὰ δακρύων.

Ἡ σκάφη, ἐφ' ἧς ἐτέθη τὸ παιδίον, ἀροῦ ἐπὶ
διήμερον περιεδινήθη εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἀγρίων
κυμάτων, ἐξοκέλλει εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Σικελίας.
Ποιμὴν τις, ὅστις ἐκεῖ που ζητεῖ ἀμνάχα, ἣν ἔχει
ἀπολέσει, παρατηρεῖ τὴν σκάφην καὶ ἐντὸς αὐτῆς
εὐρίσκει τὸ παιδίον περιτετυλιγμένον εἰς πορφύραν
μετὰ χρυσοῦν παρυφῶν, φέρον εἰς τὸν λαίμῳ ἀλυσιν
μετὰ πολυτίμων λίθων καὶ παρὰ τὸ πλεῖστον βα-
λάντιον πλήρες χρυσοῦ. Τὸ φέρει εἰς τὴν καλύδην
του καὶ τὸ ἀναφέρει μὲ τὴν ἀπλότητα τῶν ποιμνι-
κῶν ἡθῶν ἡ Φωνία ὅμως, οὕτως ὠνόματε τὴν
μικρὰν ὁ ποιμὴν, εἶναι τόσον ὥραϊα, ὥστε γίνεται

λέγος περί αὐτῆς καὶ εἰς τὴν αὐλήν. Ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας Ντοράστους ἐρχεται νὰ τὴν ἴδῃ ἐκ περιεργείας, τὴν ἐρᾷται. Οὐσιάζει περίλαμπρον μέλλον καὶ τὴν χεῖρα βασιλοπαιδὸς τινος τῆς Δανιμαρκίας χάριν τῆς ὥραιας ποιμενίδος, καὶ φεύγει κρυφίως μετ' αὐτῆς. Ὁ ἔμπιστος τοῦ βασιλοπαιδὸς Καπίνο, ὅστις προπαρascεύαζε τὴν τῆς φυγῆς, συναντᾷ τὸν ὑποτιθιμὲνον πατέρα τῆς Φωνίας Πόρρσις. Ὁ θετὸς πατὴρ ἀναγνωρίζει τὸν ἡγεμονίαιδα, καὶ τοι μετρημισμένον, φοβούμενος διὰ τὴν μῆνιν τοῦ βασιλέως, ἀποκλύπτει ὅτι δὲν εἶναι ὁ νόμιμος πατὴρ καὶ προσκομίζει τ' ἀνευρεθέντα ἐν τῇ σκάφῃ κοσμήματα.

Ὁ Καπίνο προσφέρειται νὰ μεσολαβήσῃ καὶ διὰ διὰ φόρων προφάσεων τὸν σύρει ἐντὸς τῆς λέμβου, ὅπου εὐρίσκονται οἱ φυγάδες ἐρασταί. Ὁ Πόρρσις ἀναγκάζεται νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ. Μετὰ λίαν τρικυμιώδεις ταξείδιον, τὸ πλοίαριον ἐκπύπτει εἰς τὰ παράλια τῆς Βοημίας. Ὁ Σαικσπεῖρος βλέπετε δὲν ἐφρόντισε νὰ γείνη σωφώτερος γεωγράφος ἀπὸ διηγηματογράφου.

Ὁ βασιλοπαις, φοβούμενος τὴν σκληρότητα τοῦ Παντόστο, ἀποφασίζει, ἄγνωστος καὶ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Μελέαχρος, ν' ἀναμείνῃ εὐκαιρίαν ὅπως καταβύρῃ εἰς μᾶλλον φιλόξενον μέρος, ἀλλ' ἡ ὥραιότης τῆς Φωνίας διαφηνίζεται καὶ πάλιν, ὁ βασιλεὺς τῆς Βοημίας ζητεῖ νὰ τὴν ἴδῃ, καὶ λησμονῶν τὴν λύπην του, ἀποφασίζει νὰ τὴν ὑποτάξῃ εἰς τὸν ἔρωτά του· φυλακίζει λοιπὸν τὸν Ντοράστους, διὰ νὰ ἐνλείψῃ τὸ ἐμπόδιον, καὶ ὑπαυλλεὶ τῇ Φωνίᾳ κολακευτικώτατα πριτάσια, ἃς αὕτη ἀποφασιστὶ ὥς καὶ ὑπερηφάνως ἀπικροῦει.

Ἀφ' ἐτέρου, ὁ βασιλεὺς τῆς Σικελίας, ἀνακλύψας τὰ ἔγγραφα τοῦ υἱοῦ του, ἀποστέλλει πρέσβεις εἰς τὴν Βοημίαν νὰ ζητήσωσι τὸν Ντοράστους καὶ νὰ παρακαλέσωσι τὸν βασιλέα νὰ τιμωρήσῃ διὰ θανάτου τὸν Καπίνο, τὸν Πόρρσις καὶ τὴν κόρην του Φωνίαν.

Ὁ Παντόστος ἀποφυλακίζει ἀμέσως τὸν Ντοράστους, ζητεῖ συγγνώμην, τὸν καθίζει ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ τοῦ ἐκρυστηρεῖται τὴν πατρικὴν ἐντολήν.

Ἀπαγγέλλεται ἡ θανατικὴ ἀπόφασις εἰς τὸν Πόρρσις τὴν Φωνίαν καὶ τὸν Καπίνο. Ἀλλ' ὁ Πόρρσις ἀποκαλύπτει τὴν ἱστορίαν τῆς Φωνίας καὶ ἐπιδεικνύει τὰ κοσμήματα ἅτινα εἶχεν εὖρει παρ' αὐτῇ. Ὁ βασιλεὺς ἀναγνωρίζει τὴν κόρην του, ἀμείβει τὸν Καπίνο ἀναγορεύον τὸν Πόρρσις ἱππότην.

Ἐν τῷ μύθῳ αὐτῷ δέον νὰ μὴ ἀναζητήσωμεν τὴν συγκινητικὴν εὐλάβειαν τῆς σιμνῆς βασιλίσσης Ἑρμιόνης καὶ τὴν ἀντίθεσιν τοῦ διαπύρου καὶ θαρραλέου ζήλου τῆς Παυλίας, τὰς σκηνὰς τῆς ζηλοτυπίας καὶ τῶν συζυγικῶν τρυφεροτήτων, ἰδίως δ' ἐκείνας καθ' ἃς ὁ Φλόριζελ καὶ ἡ Περνίτα ἐκδηλοῦσι τὸσον ἁθώως τὸν ἔρωτά των καὶ εἰς ἃς ὁ Σαικσπεῖρος ἀναδεικνύει φαντασίαν ἥτις ἔχει ὅλην τὴν δροσερότητα καὶ χάριν τῆς ἐαρινῆς φύσεως. Δέον ἐπίσης νὰ μὴ ἀναζητήσωμεν τοὺς ἐπεισοδίους μὲν, ἀλλ' ἐξ ἑτοῦ ἐπαγωγοὺς χαρακτήρας τοῦ Ἀντιγόνη καὶ Καμύλλου, τοῦ γέροντος βοσλοῦ καὶ τοῦ υἱοῦ του, τὸσον ὑπερηφάνου διότι ἐγένετο εὐγενῆς, ὥστε νομίζει ὅτι δὲν τοῦ ἐπιτρέπεται πλέον νὰ μεταχειρίζεται τὰς ἄλλοτε λέξεις, ὡς ἀναξίας αὐτοῦ: «Νὰ μὴ τὸ ὀρκισθῶ, τώρα ὅτε εἰμαι εὐγενῆς! Οἱ χωρικοὶ ἃς τὸ λέγωσιν, ἐγὼ θὰ τὸ ὀρκίζομαι!»

Τὸ μᾶλλον ὁμῶς εὐαρέστως εὐτράπελον πρῶτον τοῦ ἔργου, εἶναι ὁ πονηρὸς ἐκείνος Αὐτόλυκος, τὸσον πρωτότυπον, ὥστε νὰ καθιστᾷ τὸν Σαικσπεῖρον συγγνωστὸν διότι ἐλησμώνῃσι τὴν ἡθικὴν τοῦ δράματος καὶ δὲν τὸν ἐτιμώρησε κατὰ τὴν λύσιν.

Ὁ Οὐάλπολ ἀξιοῖ ὅτι ὁ Χειμερινὸς Μῦθος δύναται νὰ καταταχθῇ μετὰ τῶν ἱστορικῶν δραμάτων τοῦ Σαικσπεῖρου, ὅστις προφανῶς ἠθέλησε νὰ κολακεύσῃ τὴν βασιλίσσαν, Ἑλισάβετ δι' αἰνιγματώδους ἀπολογίας. Κατ' αὐτόν, οὐδαμοῦ ἀλλοθι δεικνύται ἐπιδειξιώτερον ἢ τέχνη τοῦ Σαικσπεῖρου· τὸ θέμα, ὡς ἐκ τῆς ὑπερτάτης λεπτότητός του, ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐκτεθῇ ἀκάλυπτον ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἦτο λίαν πρόσφατον, ἡ γὰρ δ' ἐγγύτατα τὴν βασιλίσσαν, ὥστε ὁ ποιητὴς δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀποτολμήσῃ ὑπαινιγμοὺς ἄλλως ἢ ὑπὸ τύπον φιλοφρονήσεων. Ἡ παράλογος ζηλοτυπία τοῦ Λειοντίου καὶ ἡ βικιότης του διαγράφουσι τὸν χαρακτήρα τοῦ Ἑρρίκου Η'. — πατὴρ τῆς Ἑλισάβετ. — Ὁ γὰρ μόνον τὸ ὅλον σχέδιον τοῦ ἔργου, ἀλλὰ καὶ πολλὰ μέρη αὐτοῦ εἶναι γεγραμμένα οὕτως, ὥστε πλησιάζουσι μᾶλλον πρὸς τὴν ἱστορίαν ἢ τὸν μῦθον. Ἡ Ἑρμιόνη κατηγορουμένη λέγει:

«Τὴν τιμὴν μου, θὰ κληροδοτήσω εἰς τὰ τέκνα μου καὶ αὐτὴν μόνον θέλω νὰ ὑπερασπίσθω.»

Αἱ λέξεις αὗται φαίνονται εἰλημμέναι ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς Ἀννης Μπολέν, — συζύγου τοῦ Ἑρρίκου Η'. — πρὸς τὸν βασιλέα, πρὸ τοῦ ἀποκεφαλίσμου τῆς. Ὁ νεαρὸς βασιλοπαις Μαυίλιους, ἀχρηστον πρῶτον, ὅστις ἀποθνήσκει ἐν τῇ παιδικότητι ἐπικυροῖ τὴν γνώμην, καθ' ὅσον ἡ βασιλίσσα Ἀννα ἔσχεν ἐν τέκνῳ, ὅπερ ἀπέθανε πρὸ τῆς Ἑλισάβετ. Ἀλλ' ἡ μᾶλλον πειστικὴ ἀποδείξις, διότι οὐδεμίαν σχέσιν θὰ εἶχε πρὸς τὴν τραγωδίαν, ἐὰν αὕτη δὲν ἦτο προωρισμένη ν' ἀπεικονίσῃ τὴν Ἑλισάβετ, εἶναι τὸ μέρος ὅπου ἡ Παυλίνα περιγράφουσα τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἀρτιγεννήτου βασιλοπαιδος, λέγει σχετικῶς πρὸς τὴν ὁμοιότητά της μετὰ τὸν πατέρα της.

«Ἐχει καὶ αὐτὸ τὸ συνορηώματόν»

Ἀντίφασίς τις μόνον στενοχωρεῖ σπουδαίως τὸν Οὐάλπολ. Φράσις τις, τὸσον εὐθὺς ἐφαρμόζεται εἰς τὴν Ἑλισάβετ καὶ τὸν πατέρα της, ὥστε εἶναι σχεδὸν ἀδύνατον νὰ πιστεύσῃ τις ὅτι θὰ ἐτόλμα νὰ τὴν ριψοκινδυνεύσῃ ποιητῆς. Ἡ Παυλίνα λέγει πρὸς τὴν βασιλίσαν:

Εἶναι τέκνον σὰς καὶ σὰς ὁμοιάζει τόσῳ, ὥστε ἐδῶ ἀκριβῶς ἐφαρμόζεται ἡ παροιμία:

«Ἀπὸ σάπιο ξύλου, κακὴ φωτιὰ θὰ βῇ».

Ὁ Οὐάλπολ ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ φράσις αὕτη ἐτέθη μετὰ τὸν θάνατον τῆς Ἑλισάβετ.

Πολλάκις προσεπαθήσαν νὰ διευθετήσωσι κανονικώτερον τὸν Χειμερινὸν Μῦθον διὰ σκηνήν. Προτιμῶ τὴν διασκευὴν τοῦ Γκάριξ, (διάσημος Ἀγγλὸς τραγωδὸς τῷ III. αἰῶνος) ὅστις, τηρήσας μόνον τὸ τραγικὸν μέρος, συνέπτυξε τὸ ἔργον εἰς τρεῖς πράξεις.

Κατὰ τὸν Μαλόν — Ἰρλανδὸν σχολιαστὴν τοῦ Σαικσπεῖρου κατὰ τὸν III. αἰῶνα — ὁ Σαικσπεῖρος συνέγραψε τὴν τραγωδίαν αὐτὴν κατὰ τὸ 1604.

Μετέφρασε ΑΛΕΞ. Π. ΔΟΥΖΙΝΑΣ